EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 13. 10. 2021
COM(2021) 628 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o preskúmaní uplatňovania nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1143/2014 z 22. októbra 2014 o prevencii a manažmente introdukcie a šírenia inváznych nepôvodných druhov

Obsah

1. ÚVOD 2

2. VYKONÁVANIE NARIADENIA O INVÁZNYCH NEPÔVODNÝCH DRUHOCH 3

2.1. Článok 4. Zoznam inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie 3

2.2. Obmedzenia a výnimky (články 7, 8, 9, 31 a 32) 10

2.3. Článok 11. Invázne nepôvodné druhy vzbudzujúce obavy regiónu a pôvodné druhy Únie 10

2.4. Článok 12. Invázne nepôvodné druhy vzbudzujúce obavy členského štátu 11

2.5. Článok 13. Akčné plány týkajúce sa prienikových ciest inváznych nepôvodných druhov 11

2.6. Článok 14. Systém dohľadu 13

2.7. Článok 15. Úradné kontroly 14

2.8. Články 16 a 17. Oznámenia o včasnom zistení a rýchla eradikácia v ranej fáze invázie 15

2.9. Článok 19. Manažmentové opatrenia 16

2.10. Článok 25. Systém na podporu informácií 16

2.11. Zvyšovanie povedomia 16

2.12. Náklady na vykonávanie, prínosy a financovanie 17

2.13. Problémy pri vykonávaní 18

3. ZÁVER 19

1. ÚVOD

Inváznе nepôvodné druhy sú živočíchy a rastliny, ktoré boli v dôsledku ľudského zásahu náhodne alebo úmyselne zavlečené do prírodného prostredia, v ktorom sa bežne nevyskytujú, čo má pre ich nové prostredie nepriaznivé následky.

Sú jednou z piatich hlavných príčin straty biodiverzity v Európe a na celom svete[1]. Takisto môžu mať významný nepriaznivý vplyv na ľudské zdravie a hospodárstvo. Nariadenie (EÚ) č. 1143/2014 o prevencii a manažmente introdukcie a šírenia inváznych nepôvodných druhov (ďalej len „nariadenie o inváznych nepôvodných druhoch“) nadobudlo účinnosť 1. januára 2015. Jeho cieľom je: i) prevencia, minimalizácia a zmiernenie nepriaznivého vplyvu inváznych nepôvodných druhov na biodiverzitu a ekosystémové služby a ii) obmedzenie sociálnych a hospodárskych škôd.

Prijatie nariadenia o inváznych nepôvodných druhoch bolo dôležitým krokom vpred, pokiaľ ide o rozvoj politiky EÚ v oblasti biodiverzity. Prijatím tohto nariadenia sa splnilo: i) opatrenie 16 cieľa 5 stratégie EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2020[2] a ii) cieľ z Aiči 9 stanovený v strategickom pláne pre biodiverzitu na roky 2011 – 2020 v rámci Dohovoru o biologickej diverzite[3].

V tejto správe sa preskúmava uplatňovanie nariadenia o inváznych nepôvodných druhoch podľa článku 24 ods. 3. Správa vychádza predovšetkým zo správ, ktoré predložili členské štáty[4] za obdobie od 1. januára 2015 do 31. decembra 2018. Táto správa pokrýva aj obdobie nad rámec uvedeného rozsahu vo všetkých oblastiach, pre ktoré sú k dispozícii novšie informácie. Zdrojom informácií v tejto správe bola aj otvorená verejná konzultácia, ktorá sa uskutočnila v roku 2021.

Analýza predložená v tejto správe je obmedzená krátkym obdobím uplatňovania nariadenia. Napriek tomu, že nariadenie o inváznych nepôvodných druhoch nadobudlo účinnosť v januári 2015, väčšina jeho ustanovení je účinná až od augusta 2016, keď nadobudol účinnosť prvý zoznam Únie.

Hlavné povinnosti členských štátov (napr. zriadenie systému dohľadu a zavedenie manažmentových opatrení pre značne rozšírené inváznе nepôvodné druhy vzbudzujúce obavy Únie) sa navyše začali uplatňovať až v januári 2018 (t. j. 18 mesiacov po prijatí prvého zoznamu Únie). Okrem toho povinnosť členských štátov vypracovať a vykonávať akčné plány na riešenie problematiky prioritných prienikových ciest neúmyselnej introdukcie a neúmyselného šírenia inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie sa uplatňovala až od júla 2019 (t. j. 36 mesiacov po prijatí prvého zoznamu Únie).

Úplné vykonávanie nariadenia o inváznych nepôvodných druhoch sa teda začalo až v júli 2019. Z uvedeného dôvodu Komisia nedopĺňa túto správu legislatívnym návrhom na zmenu tohto nariadenia.

---

[1] Sekretariát Dohovoru o biologickej diverzite (2020), *Global Biodiversity Outlook 5* (Piaty globálny výhľad v oblasti biodiverzity).

[2] *Naše životné poistenie, náš prírodný kapitál: stratégia EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2020* [KOM(2011) 244].

[3] https://www.cbd.int/decision/cop/?id=12268.

[4] Správu s informáciami pokrývajúcimi obdobie od 1. januára 2015 do 31. decembra 2018 predložili všetky členské štáty (vzťahuje sa na EÚ28 pred vystúpením Spojeného kráľovstva) okrem jedného. Predložené informácie sú dostupné na internete (ias.eea.europa.eu).

2. VYKONÁVANIE NARIADENIA O INVÁZNYCH NEPÔVODNÝCH DRUHOCH

2.1. Článok 4. Zoznam inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie

Zoznam inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie (ďalej len „zoznam Únie“) je základom nariadenia o inváznych nepôvodných druhoch. Obsahuje zoznam inváznych nepôvodných druhov, ktorých nepriaznivý vplyv sa považuje za dostatočne závažný na to, aby sa vyžadovala spoločná činnosť na úrovni Únie. Na druhy zo zoznamu sa vzťahujú obmedzenia a opatrenia stanovené v nariadení.

Na zaradenie do zoznamu Únie musia spĺňať všetky kritériá uvedené v článku 4 ods. 3, a to s náležitým ohľadom na: i) náklady členských štátov na vykonávanie opatrení proti inváznym nepôvodným druhom; ii) náklady spojené s nečinnosťou; iii) nákladovú efektívnosť spojenú s činnosťou a iv) sociálno-ekonomické aspekty (článok 4 ods. 6). Tento proces sa opiera o posúdenie rizík, pričom kvalitu týchto posúdení rizík overuje vedecké fórum[5]. Zoznam Únie a jeho aktualizácie sa prijímajú prostredníctvom vykonávacích aktov na základe kladného stanoviska Výboru pre invázne nepôvodné druhy[6].

Prvý zoznam Únie[7] nadobudol účinnosť 3. augusta 2016. Obsahoval 37 druhov. Prvý aktualizovaný zoznam[8] nadobudol účinnosť 2. augusta 2017 a druhý aktualizovaný zoznam[9] nadobudol účinnosť 15. augusta 2019. V rámci aktualizácií sa do zoznamu pridalo najprv 12 druhov[10], neskôr 17 druhov. Tretia aktualizácia zoznamu Únie sa očakáva do konca roka 2021. Celkový počet inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie je v súčasnosti 66, z toho:

- 30 je živočíšnych druhov a 36 je rastlinných druhov,
- 41 je primárne suchozemských druhov, 23 je primárne sladkovodných druhov, jeden druh sa vyskytuje v brakických vodách a jeden patrí medzi morské druhy.

Druhy môžu byť vyškrtnuté zo zoznamu, ak už nespĺňajú aspoň jedno z kritérií, to sa však zatiaľ nestalo. Podľa článku 4 ods. 2 musí byť zoznam Únie komplexne preskúmaný do augusta 2022, šesť rokov po nadobudnutí účinnosti počiatočného zoznamu.

Nariadením sa umožnilo vyberať druhy do zoznamu objektívnym a vedecky spoľahlivým spôsobom. Dôkladné vedecké posúdenie, ktoré je základom zaradenia do zoznamu, sa však uskutočňuje na úkor rýchlosti: dokončenie posúdenia rizík zaberie najmenej dva roky. Potom trvá minimálne ďalší rok, kým sa rozhodne o zaradení druhu do zoznamu. Ak však členské štáty vnímajú nový invázny nepôvodný druh ako bezprostredné riziko, môžu prijať núdzové opatrenia podľa článku 10 (toto ustanovenie sa zatiaľ nikdy nepoužilo).

---

5 Skupina odborníkov podľa článku 28 nariadenia o inváznych nepôvodných druhoch.

6 Výbor podľa článku 27 nariadenia o inváznych nepôvodných druhoch.

7 Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2016/1141 (Ú. v. EÚ L 189, 14.7.2016, s. 4).

8 Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2017/1263 (Ú. v. EÚ L 182, 13.7.2017, s. 37).

9 Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2019/1262 (Ú. v. EÚ L 199, 26.7.2019, s. 1).

10 Zaradenie psíka medvedíkovitého (*Nyctereutes procyonoides*) do zoznamu platí od 2. februára 2019. V roku 2019 preto členské štáty informovali o 48 druhoch.

Z nedávneho výskumu[11] vyplýva, že nárast počtu novointrodukovaných nepôvodných druhov nevykazuje žiadne známky saturácie a väčšina taxónov dokonca vykazuje vyššiu mieru prvých zaznamenaní výskytu v priebehu času. Skôr alebo neskôr sa mnohé z týchto nepôvodných druhov stanú pravdepodobne inváznymi. Je preto celkom možné, že do zoznamu Únie bude v budúcnosti potrebné zaradiť viac druhov. V niektorých publikáciách je naznačená potreba postupne pridať do zoznamu niekoľko stoviek druhov, aby sa dosiahli ciele nariadenia o inváznych nepôvodných druhoch[12]. Niektoré zainteresované strany (napríklad obchodníci s nepôvodnými druhmi) nesúhlasia a tvrdia, že zoznam Únie už obsahuje príliš veľa druhov a záťaž pri vykonávaní nariadenia je príliš veľká.

V každom prípade zoznam Únie nemôže zahŕňať všetky možné inváz ne nepôvodné druhy. Dôvodom je, že kritériá, ktoré treba splniť na zaradenie do zoznamu, sú dosť náročné. Na druhej strane sú v nariadení o inváznych nepôvodných druhoch stanovené pomerne široké kritériá na určenie priorít. Napríklad v článku 4 ods. 6 sa vyžaduje, aby sa uprednostnili dva typy inváznych nepôvodných druhov: i) tie, ktoré sa ešte v Únii nevyskytujú alebo sú v skorom štádiu invázie a s najvyššou pravdepodobnosťou budú mať významný nepriaznivý vplyv, a ii) tie, ktoré už sú udomácnené a majú najvýznamnejší nepriaznivý vplyv.

Zo 66 inváznych nepôvodných druhov zo zoznamu sa 12 druhov na území Únie ešte nevyskytuje, hoci mnohé z nich sú už značne rozšírené a je nepravdepodobné, že budú eradikované. Zaraďovanie druhov, ktoré sa v EÚ ešte nevyskytujú, do zoznamu má silný preventívny účinok, pretože ich nemožno doviezť na územie Únie. Zo skúseností však vyplýva, že často chýbajú dôkazy potrebné na dokončenie posúdenia rizík pre tieto druhy. V kombinácii s neistotou, pokiaľ ide o dynamiku biologických spoločenstiev a účinky zmeny klímy, je preto veľmi náročné predpovedať potenciálny vplyv druhu v prípade jeho introdukcie. V dôsledku toho sa ukázalo, že zaraďovanie druhov, ktoré sa v EÚ ešte nevyskytujú, do zoznamu je zložité. Zoznam Únie má však stále preventívny účinok. Všetky druhy zo zoznamu, ktoré už sú v EÚ udomácnené [vrátane druhov, ktoré sa už vyskytujú vo väčšine členských štátov, ako napríklad korytnačka písmenková (*Trachemys scripta*) a boľševník obrovský (*Heracleum mantegazzianum*)], majú potenciál sa ďalej značne šíriť (pozri obrázky 1 – 4)[13]. Zabránenie tomuto ďalšiemu šíreniu bolo jedným z hlavných argumentov pre ich zaradenie do zoznamu Únie.

---

[11] Pozri napr. Seebens H. a ďalší (2017), „No saturation in the accumulation of alien species worldwide“ (Žiadna saturácia pri akumulácii nepôvodných druhov na celom svete), *Nature Communications* 8:14435. doi.org/10.1038/ncomms14435.

[12] Pozri Carboneras C. a ďalší (2017), „A prioritised list of invasive alien species to assist the effective implementation of EU legislation“ (Zoznam inváznych nepôvodných druhov podľa dôležitosti na podporu účinného vykonávania právnych predpisov EÚ), *Journal of Applied Ecology* 2017, 1 – 9. https://doi.org/10.1111/1365-2664.12997; a Nentwig W. a ďalší (2018), „More than ‚100 worst‘ alien species in Europe“ (Viac ako „100 najhorších“ nepôvodných druhov v Európe), *Biological Invasions* (2018) 20:1611 – 1621. https://doi.org/10.1007/s10530-017-1651-6. Niektoré druhy navrhované na zaradenie do zoznamu Únie však nepatria do rozsahu pôsobnosti nariadenia o inváznych nepôvodných druhoch a vo väčšine prípadov sa nimi zaoberajú iné nástroje, predovšetkým právne predpisy EÚ o zdraví rastlín.

[13] Dokazujú to aj podporné posúdenia rizík.

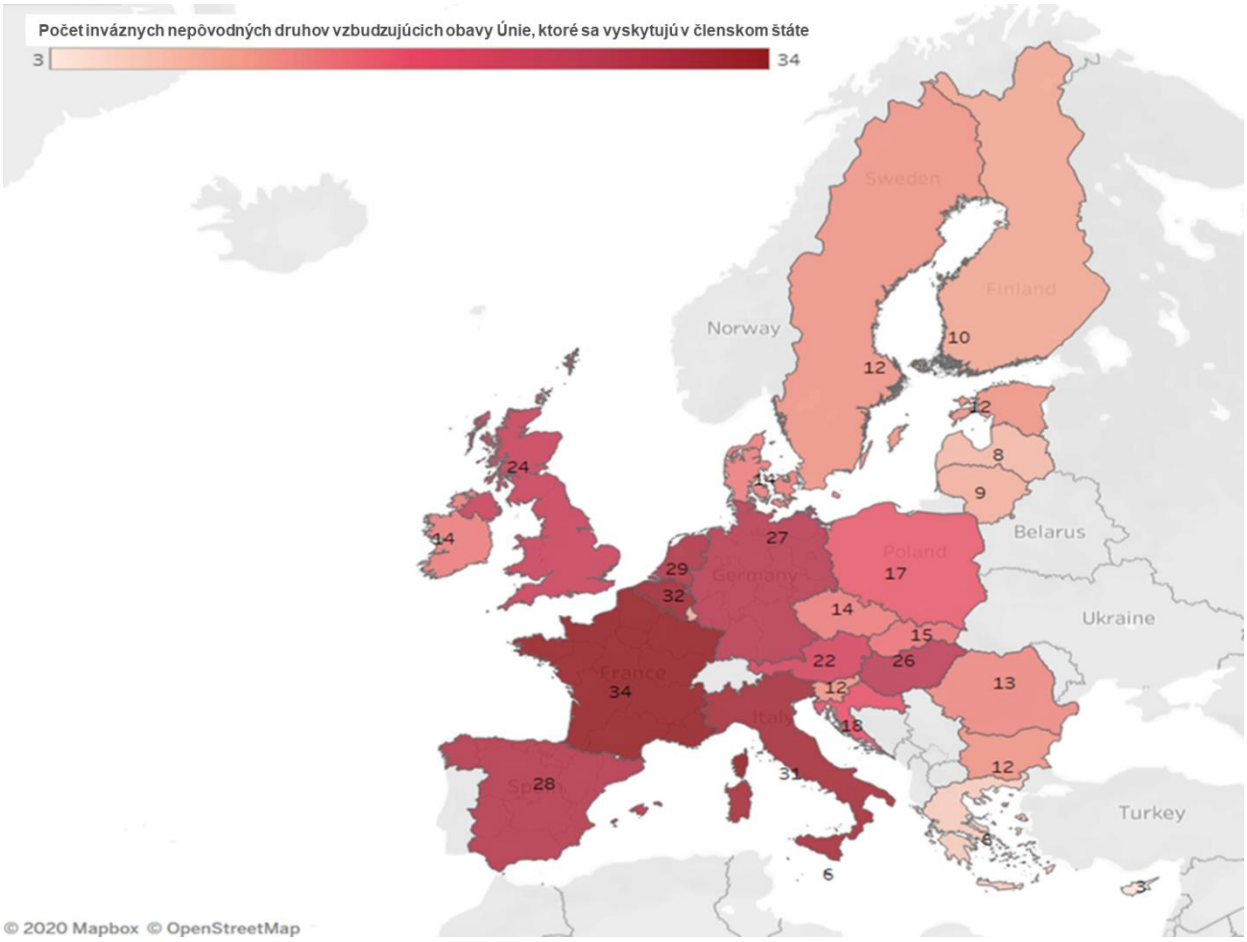

Obrázok 1: *Počet inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie zo 48 druhov, na ktoré sa vzťahujú správy z roku 2019 a ktorých výskyt jednotlivé členské štáty oznámili. Portugalsko nepredložilo správu.*

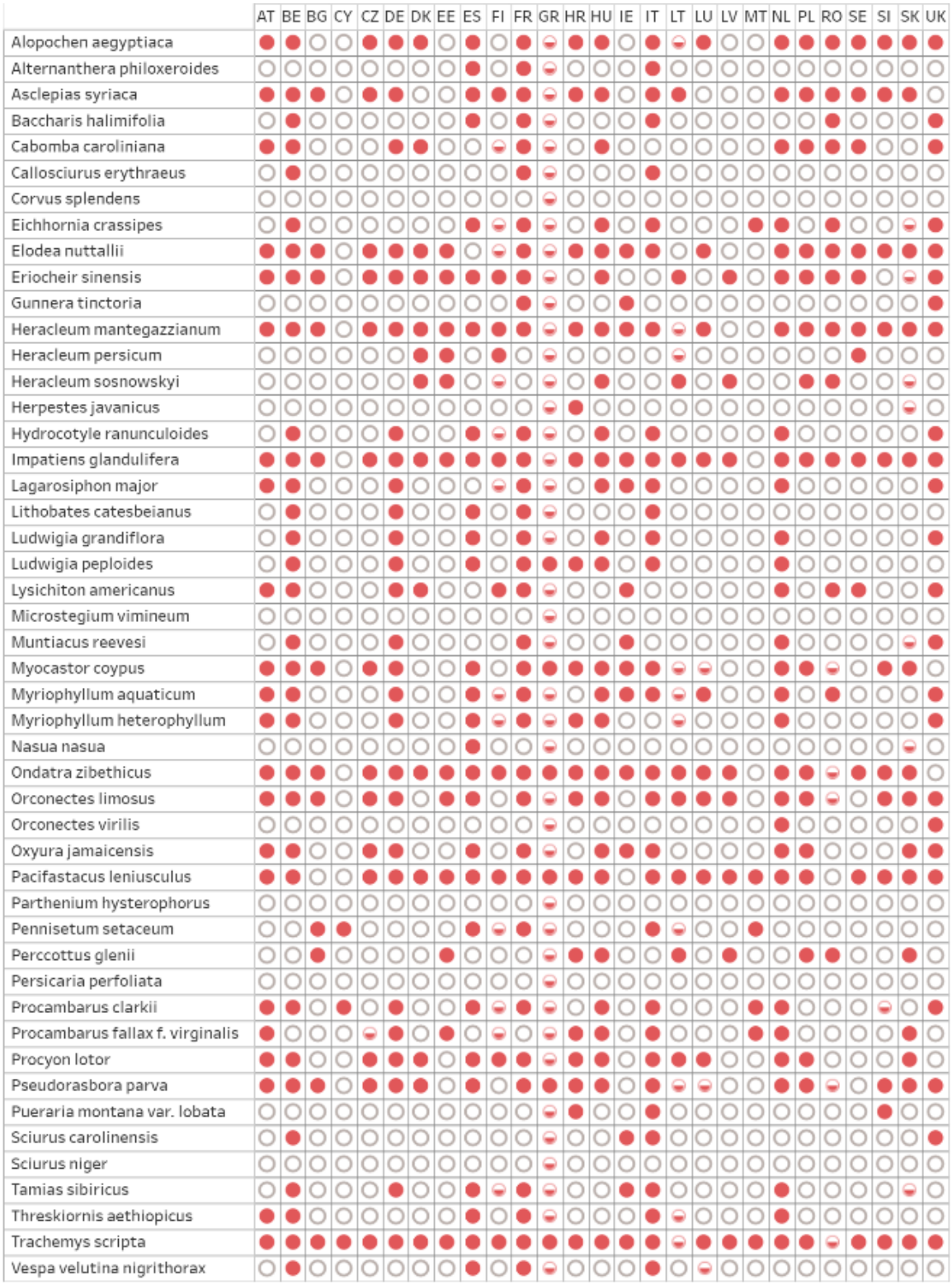

Obrázok 2: *Stav výskytu 48 inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie, na ktoré sa vzťahujú správy z roku 2019, v jednotlivých členských štátoch. Portugalsko nepredložilo správu.*

Symboly *označujú (v tomto poradí), že: i) druh sa vyskytuje v danom členskom štáte; ii) nie sú k dispozícii údaje o jeho výskyte v danom členskom štáte a iii) druh sa považuje za nevyskytujúci sa v danom členskom štáte.*

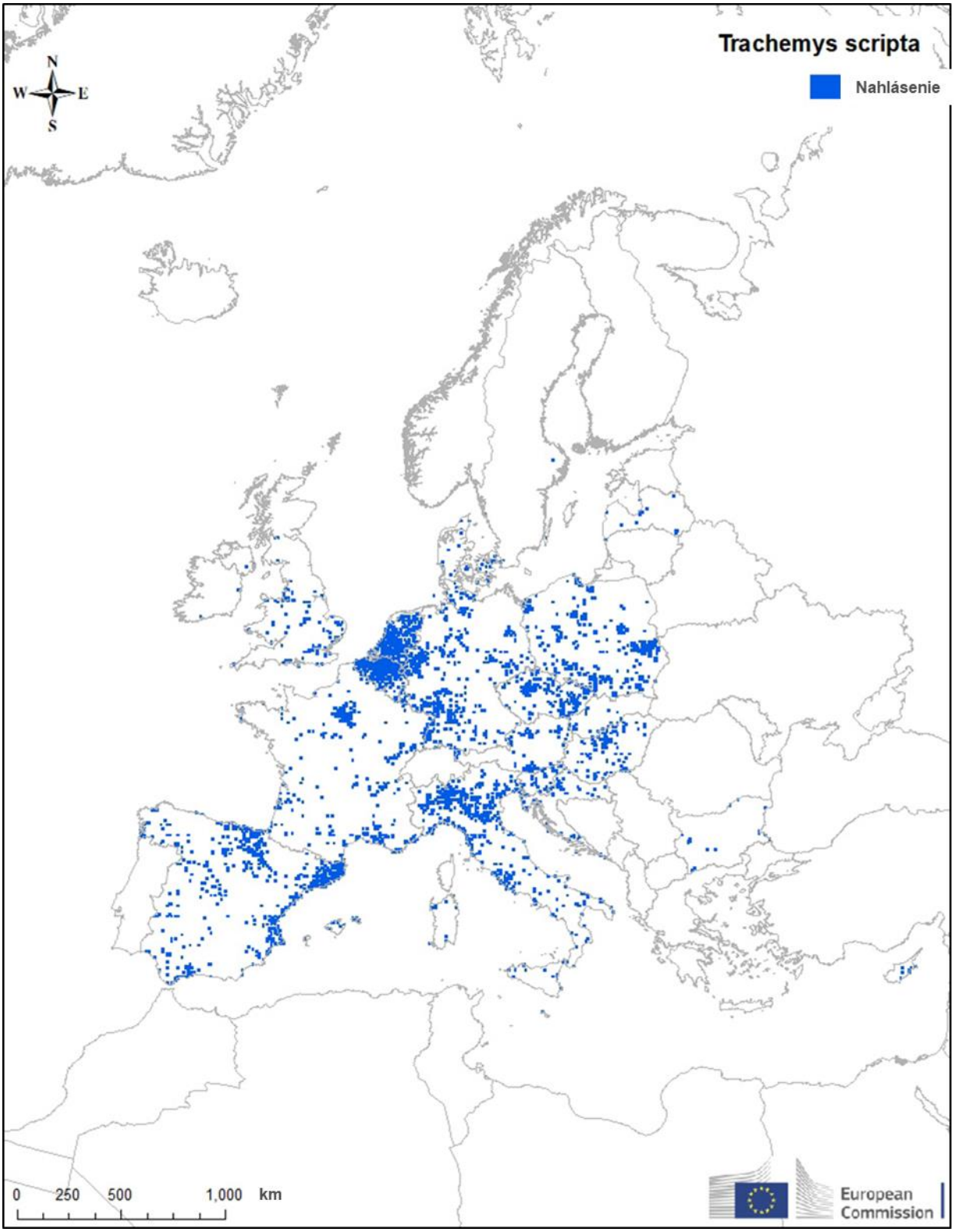

Obrázok 3: *Rozšírenie druhu Trachemys scripta (oblasti 10 × 10 km), ako ho oznámili členské štáty v roku 2019. Tento druh sa vyskytuje aj v Grécku, Portugalsku a Rumunsku, tieto členské štáty však neposkytli údaje o rozšírení na úrovni vyčlenenej oblasti.*

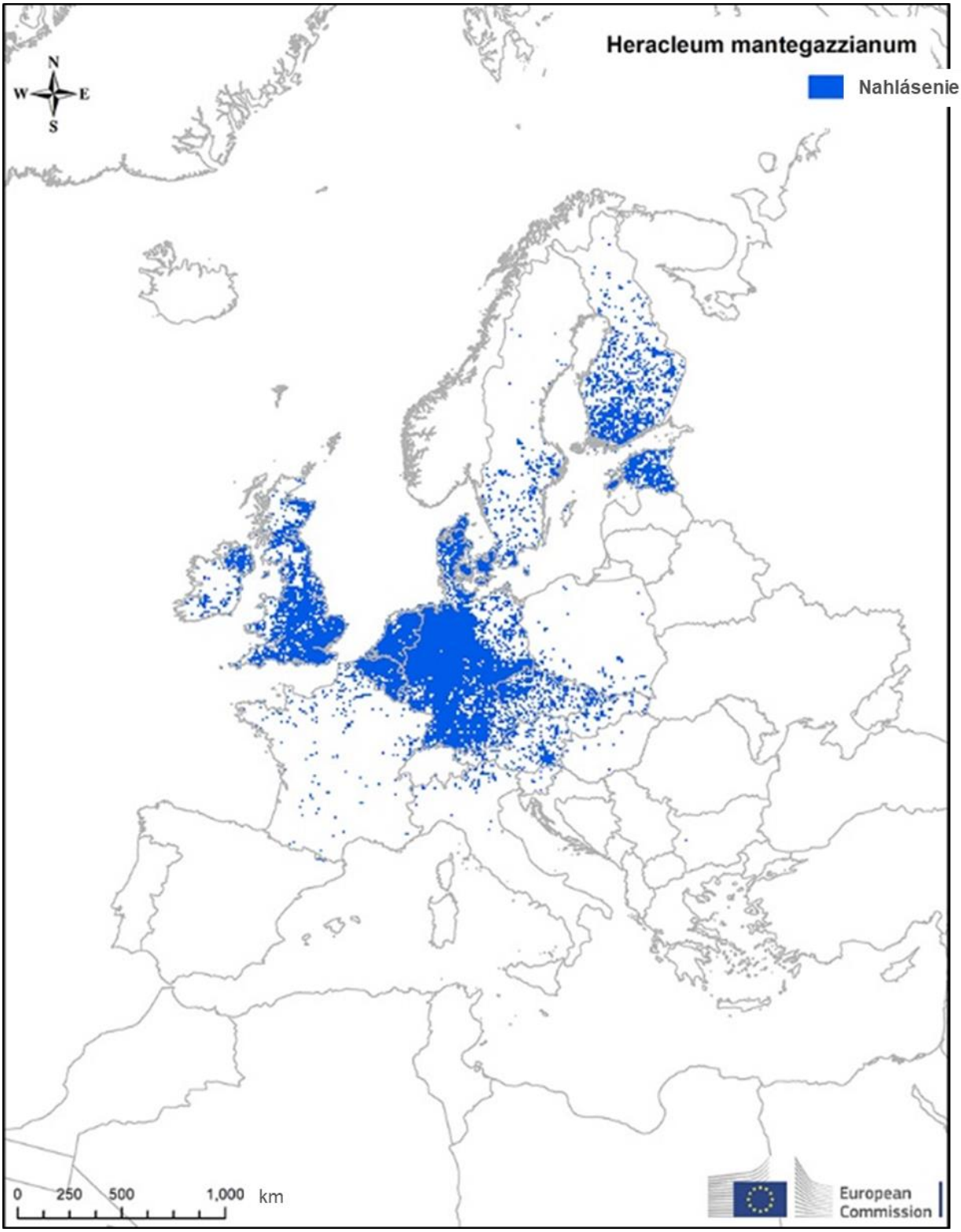

Obrázok 4: *Rozšírenie druhu Heracleum mantegazzianum (oblasti 10 × 10 km), ako ho oznámili členské štáty v roku 2019.*

Ďalší problém nastáva, keď je druh zaradený do zoznamu Únie. Ak inváznym nepôvodný druh zaradený do zoznamu Únie patrí medzi druhy, s ktorými sa bežne obchoduje, na trhu sa často nahrádza inými nepôvodnými druhmi, ktoré sú potenciálne takisto inváznе. Tieto novointrodukované druhy musia byť následne posúdené z hľadiska rizika a musí sa zvážiť ich zaradenie do zoznamu Únie. Uvedený problém sa väčšinou vyskytuje pri obchodovaní so spoločenskými zvieratami [napr. nahradenie korytnačky písmenkovej (*Trachemys scripta*) inými nepôvodnými korytnačkami] a v podnikaní v oblasti záhradníctva [napr. nahradenie vodného hyacintu (*Eichhornia crassipes*) vodným šalátom (*Pistia stratiotes*)]. Na vyriešenie problému niektoré zainteresované strany navrhli zostaviť zoznamy povolených druhov namiesto zoznamu obmedzených druhov. Súčasný právny rámec tento prístup na úrovni EÚ neumožňuje, ale niektoré členské štáty ho prijali vo svojich vnútroštátnych právnych predpisoch, najmä pre obchod so spoločenskými zvieratami.

Proces zaradenia do zoznamu ovplyvnilo zohľadnenie nákladov a sociálno-ekonomických aspektov podľa požiadaviek v článku 4 ods. 6. Najtypickejším príkladom je norok americký (*Neovison vison*), inváznym nepôvodný druh s významným nepriaznivým vplyvom na biodiverzitu. Norok americký sa chová na kožušinu na tisíckach norkových fariem v EÚ. Tento druh nebol zaradený do zoznamu[14]. Zaradenie do zoznamu Únie by znamenalo, že jeho chov na účely výroby kožušiny by podliehal autorizačnému postupu podľa článku 9 nariadenia o inváznych nepôvodných druhoch. Niekoľko členských štátov považovalo náklady na vykonávanie tohto postupu za neprimerané a boli proti zaradeniu uvedeného druhu do zoznamu. Je dôležité poznamenať, že v nariadení o inváznych nepôvodných druhoch sa poskytujú alternatívne riešenia v súvislosti so zaradením druhu do zoznamu Únie. Po prvé dotknuté členské štáty môžu problematiku týchto druhov riešiť prostredníctvom vnútroštátnych opatrení. Po druhé problematika týchto druhov sa dá riešiť lepšou regionálnou spoluprácou (pozri oddiely 2.3. a 2.4.).

Zaraďovanie morských inváznych nepôvodných druhov do zoznamu prináša osobitné problémy[15]. Ako sa už uviedlo, iba jeden zo 66 inváznych nepôvodných druhov zo zoznamu Únie, plotos pruhovaný (*Plotosus lineatus*), patrí medzi morské druhy. Do prvého zoznamu Únie sa však zvažovalo zaradenie viacerých morských druhov. Hlavnou prekážkou ich zaradenia je obava, že vysoká environmentálna prepojenosť a rozptylový potenciál druhov v morskom prostredí sťažuje prieskum a kontrolu biologických invázií a zvyšuje súvisiace náklady. Týka sa to najmä druhov, ktoré sa cez Suezský prieplav dostávajú do Stredozemného mora. Napriek týmto problémom môžu dohľad, včasné zistenie a rýchla eradikácia morských druhov v cieľových oblastiach zmierniť ich nepriaznivý vplyv[16]. Pokiaľ ide o prienikové cesty introdukcie a šírenia, šírenie a vplyv inváznych nepôvodných druhov v morskom prostredí by mohlo výrazne obmedziť: i) úplné vykonávanie dohovoru Medzinárodnej námornej organizácie (IMO)[17]

---

[14] Toto rozhodnutie kritizovalo niekoľko zainteresovaných strán. Pozri napríklad verejnú spätnú väzbu k návrhu druhej aktualizácie zoznamu Únie: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/2124-Update-of-the-list-of-Invasive-Alien-Species-of-Union-concern.

[15] Pozri Kleitou P. a ďalší (2021), „The Case of Lionfish (*Pterois miles*) in the Mediterranean Sea Demonstrates Limitations in EU Legislation to Address Marine Biological Invasions“ [Prípad krídlovca (*Pterois miles*) v Stredozemnom mori ukazuje nedostatky v právnych predpisoch EÚ na riešenie morských biologických invázií], *Journal of Marine Science and Engineering* (2021), 9, 325. https://doi.org/10.3390/jmse9030325.

[16] Pozri Giakoumiová S. a ďalší (2019), „Management priorities for marine invasive species“ (Priority manažmentu morských inváznych druhov), *Science of the Total Environment*, 688 (2019) 976 – 982. https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2019.06.282.

[17] IMO: Medzinárodná námorná organizácia je špecializovanou agentúrou Organizácie Spojených národov, ktorá je zodpovedná za bezpečnosť a ochranu lodnej dopravy a prevenciu znečisťovania morí a ovzdušia plavidlami.

o balastovej vode[18] a ii) lepšie vykonávanie usmernení IMO týkajúcich sa biologického znečistenia. Bolo preto vypracovaných niekoľko posúdení rizík pre morské inváznе nepôvodné druhy, aby sa zvážilo ich pridanie do zoznamu Únie v rámci jeho ďalšej aktualizácie.

2.2. Obmedzenia a výnimky (články 7, 8, 9, 31 a 32)

Bezprostredným účinkom nariadenia o inváznych nepôvodných druhoch je, že na druhy zo zoznamu sa vzťahujú obmedzenia vrátane zákazu obchodovania (článok 7). Výnimky z väčšiny obmedzení sú možné v mimoriadnych prípadoch: buď i) v rámci systému povolení spravovaného členskými štátmi (ktorý umožňuje vykonávať výskum alebo ochranu *ex-situ* podľa článku 8), alebo ii) na základe autorizácie od Komisie (v mimoriadnych prípadoch zo závažných dôvodov verejného záujmu podľa článku 9). Ďalšie prechodné výnimky sú možné pre majiteľov spoločenských zvierat (článok 31) a komerčné populácie (článok 32).

V prípade 12 členských štátov sa oznámilo, že medzi nadobudnutím účinnosti prvého zoznamu Únie v auguste 2016 a decembrom 2018 bolo vydaných celkovo 100 povolení. Týkali sa 32 inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie. Z týchto povolení sa 87 vzťahovalo na výskum a 13 povolení sa vzťahovalo na ochranu *ex-situ*. Povolenia na ochranu *ex-situ* boli vydané zariadeniam, ktoré sú v rámci manažmentových opatrení domovom nechcených exemplárov (táto činnosť si v skutočnosti povolenie nevyžaduje).

Komisia doteraz prijala dve rozhodnutia o autorizácii podľa článku 9. Na základe týchto dvoch rozhodnutí boli dva členské štáty oprávnené pokračovať v chove psíkov medvedíkovitých (*Nyctereutes procyonoides*) na účely výroby kožušín.

2.3. Článok 11. Invázne nepôvodné druhy vzbudzujúce obavy regiónu a pôvodné druhy Únie

Článok 11 umožňuje členským štátom určiť z ich zoznamov inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy členského štátu (pozri oddiel 2.4.) druhy, či už pôvodné, alebo nepôvodné v Únii, ktoré si vyžadujú väčšiu regionálnu spoluprácu. Spolupráca môže viesť k tomu, aby sa na tieto druhy – a iba v príslušných členských štátoch – vzťahovala väčšina obmedzení, ktoré sa uplatňujú na druhy zaradené do zoznamu Únie. Regionálnu spoluprácu musí začať členský štát, čo sa zatiaľ nestalo.

Pokiaľ ide o invázne nepôvodné druhy, ktoré sú pôvodné v Únii, vedecké fórum a ďalší konzultovaní odborníci potvrdili, že väčšia regionálna spolupráca by priniesla pridanú hodnotu pri riešení problematiky týkajúcej sa viacerých takýchto druhov. Vedecké fórum však identifikovalo jednu prekážku: neistotu v presných hraniciach medzi oblasťou pôvodného a nepôvodného výskytu týchto druhov. Tieto hranice sa často nachádzajú na území dotknutých členských štátov: druhy môžu byť pôvodné v častiach členského štátu, ale nepôvodné a invázne v iných častiach tej istej krajiny. Okrem toho sa poznatky o týchto hraniciach často menia vo svetle najnovšieho výskumu. Podobné situácie takisto spôsobujú, že je obzvlášť ťažké vysvetliť širšej verejnosti potrebu prijať opatrenia na manažment týchto druhov.

[18] Dohovor nadobudol platnosť 8. septembra 2017, pričom termín, ktorý musia všetky plavidlá dodržať, je 8. september 2024.

Niektoré zainteresované strany navrhli uplatniť článok 11 na reguláciu druhov, ktorých udomácnenie vo veľkých častiach Únie je veľmi nepravdepodobné[19], na regionálnej úrovni namiesto zaradenia takýchto druhov do zoznamu Únie. Tento prístup by bol obzvlášť užitočný v prípade druhov dôležitého obchodného záujmu. Napríklad okrasné rastliny, ktoré môžu mať závažný vplyv na biogeografický región Stredozemia, by boli regulované iba v tomto regióne, zatiaľ čo v severnej Európe by sa s nimi mohlo naďalej obchodovať, pretože je nepravdepodobné, že by tam mali významný vplyv. Z príslušných diskusií vo Výbore pre inváz ne nepôvodné druhy vyplýva, že členské štáty sa pre takéto riešenie nerozhodli z týchto troch dôvodov:

- nariadenie o inváznych nepôvodných druhoch jasne umožňuje zaradenie takýchto druhov do zoznamu Únie[20],
- zaradenie do zoznamu Únie sa považuje za účinnejšie opatrenie, najmä vzhľadom na výsledný zákaz obchodovania v celej Únii,
- je ťažké presadiť obmedzenia obchodu iba v niektorých častiach EÚ.

2.4. Článok 12. Inváz ne nepôvodné druhy vzbudzujúce obavy členského štátu

Článok 12 umožňuje členským štátom zostaviť národný zoznam inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy členského štátu. Do 31. marca 2021 prijalo takéto zoznamy desať členských štátov[21]. Počet taxónov v každom zozname sa pohybuje od 13 po viac ako 200. Niektoré zahŕňajú celé taxonomické skupiny (rody a čeľade). Druhy zo zoznamu a taxonomické skupiny podliehajú na vnútroštátnej úrovni podobným obmedzeniam, aké platia na úrovni EÚ pre inváz ne nepôvodné druhy vzbudzujúce obavy Únie. Niektoré druhy zaradilo do zoznamu viacero krajín. Prostredníctvom týchto druhov sa ukazujú spoločné priority daných krajín. Až na niekoľko výnimiek to však neviedlo ku koordinovanej činnosti.

2.5. Článok 13. Akčné plány týkajúce sa prienikových ciest inváznych nepôvodných druhov

V článku 13 sa požaduje, aby členské štáty do 18 mesiacov od prijatia alebo aktualizácie zoznamu Únie identifikovali a určili prioritné prienikové cesty (t. j. cesty a mechanizmy) neúmyselnej introdukcie a neúmyselného šírenia inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie. V článku 13 sa takisto požaduje, aby členské štáty do troch rokov od prijatia alebo aktualizácie zoznamu Únie vykonali akčné plány na riešenie problematiky prioritných prienikových ciest.

Väčšina členských štátov identifikovala prioritné prienikové cesty, ktoré sú pre ne relevantné. V súlade s požiadavkami stanovenými v nariadení o inváznych nepôvodných druhoch bola priorizácia založená na odhadoch objemu druhov prenikajúcich danou cestou a potenciálnom vplyve týchto druhov. Členské štáty však postupovali podľa rôznych metodík a využívali rozličné vzorce od celkom jednoduchých až po tie zložité.

---

[19] Pozri napríklad verejnú spätnú väzbu k návrhu druhej aktualizácie zoznamu Únie: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/2124-Update-of-the-list-of-Invasive-Alien-Species-of-Union-concern.

[20] Článok 4 ods. 3 písm. b) a odôvodnenie 10 nariadenia o inváznych nepôvodných druhoch.

[21] Oblasťou posúdenia rizík je územie Únie s výnimkou najvzdialenejších regiónov. V článku 6 nariadenia o inváznych nepôvodných druhoch sa stanovujú konkrétne ustanovenia pre najvzdialenejšie regióny a požaduje sa v ňom, aby členské štáty s najvzdialenejšími regiónmi prijali pre každý z týchto regiónov zoznam inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy.

Identifikované prioritné prienikové cesty sa v jednotlivých členských štátoch výrazne líšia, pričom za prioritu bolo označených 36 rôznych prienikových ciest. Väčšina členských štátov však ako prioritu určila dve prienikové cesty, a to „únik z uzavretého priestoru: únik domácich zvierat, akváriových a teráriových druhov“ a „únik z uzavretého priestoru: záhradníctvo“ (pozri tabuľku 1).

Niektoré členské štáty zahrnuli do svojej analýzy ďalšie inváz ne nepôvodné druhy, ktoré nie sú v zozname Únie, aby tak mohli vypracovať komplexnejšie akčné plány. To naznačuje, že súčasný zoznam Únie sa vníma ako príliš obmedzený na to, aby bolo možné v ňom stanoviť prioritné prienikové cesty. Problematiku určitých prienikových ciest nie je možné riešiť podľa článku 13, pokiaľ príslušné druhy nie sú zaradené do zoznamu Únie. Ak napríklad druhy introdukované a šírené cez balastovú vodu nie sú zahrnuté do zoznamu Únie, opatrenie na riešenie problematiky tejto prienikovej cesty nemožno iniciovať podľa nariadenia o inváznych nepôvodných druhoch.

Napriek pokroku v identifikácii prioritných prienikových ciest vykonávanie článku 13 vo väčšine členských štátov zaostáva. Do 31. marca 2021 iba desať[22] členských štátov vypracovalo a oznámilo Komisii svoj akčný plán alebo akčné plány v súvislosti s prienikovými cestami. V júni 2021 začala Komisia postupy proti 18 členským štátom za to, že nevypracovali akčný plán.

Kategória/podkategória prienikovej cesty podľa klasifikácie použitej v správach za rok 2019		**Počet členských štátov, ktoré prienikovú cestu identifikovali ako najvyššiu prioritu**	**Počet inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie, ktoré zodpovedajú prienikovej ceste**
1. UVOĽNENIE DO PRÍRODY	1.1 Biologická kontrola	–	–
	1.2 Regulácia erózie/stabilizácia dún (vetrolamy, živé ploty…)	2	3
	1.3 Rybolov vo voľnej prírode (vrátane rekreačného rybolovu)	6	7
	1.4 Lov	1	1
	1.5 „Vylepšovanie“ krajiny/flóry/fauny vo voľnej prírode	4	6
	1.6 Introdukcia na ochranárske účely a manažment voľne žijúcich druhov	–	–
	1.7 Uvoľnenie do prírody na určité použitie (iné než uvedené vyššie, napr. na účely kožušiny, ako dopravný prostriedok, na lekárske využitie)	2	12
	1.8 Iné úmyselné uvoľnenie	4	11
2. ÚNIK Z UZAVRETÉHO PRIESTORU	2.1 Poľnohospodárstvo (vrátane surovín na biopalivo)	2	2
	2.2 Akvakultúra/morská akvakultúra	6	18
	2.3 Botanické záhrady/zoo/akvárium (okrem domácich akvárií)	5	39
	2.4 Domáce zvieratá/akváriové/teráriové druhy (vrátane živého krmiva pre tieto druhy)	13	33
	2.5 Hospodárske zvieratá (vrátane zvierat pod obmedzeným dohľadom)	1	2
	2.6 Lesné hospodárstvo (vrátane zalesňovania a opätovného zalesňovania)	2	4
	2.7 Kožušinové farmy	1	3
	2.8 Záhradníctvo	11	23
	2.9 Okrasné účely iné než záhradníctvo	9	26
	2.10 Výskum a *ex-situ* šľachtenie (v zariadeniach)	–	–
	2.11 Živé krmivo a živé návnady	8	9
	2.12 Iný únik z uzavretého priestoru	2	11

[22] Vrátane Spojeného kráľovstva pred jeho vystúpením z EÚ.

3. PREPRAVA – KONTAMINANT	3.1 Kontaminant na pestovateľskom alebo chovateľskom materiáli	2	16
	3.2 Kontaminovaná návnada	–	–
	3.3 Kontaminant krmiva (vrátane živého krmiva)	1	2
	3.4 Kontaminant na živočíchoch (okrem parazitov, druhov prenášaných hostiteľom/prenášačom)	3	15
	3.5 Parazity na živočíchoch (vrátane druhov prenášaných hostiteľom/prenášačom)	–	–
	3.6 Kontaminant na rastlinách (okrem parazitov, druhov prenášaných hostiteľom/prenášačom)	3	14
	3.7 Parazity na rastlinách (vrátane druhov prenášaných hostiteľom/prenášačom)	–	–
	3.8 Kontaminant semien	1	3
	3.9 Obchod s drevom	–	–
	3.10 Preprava materiálu biotopu (pôda, vegetácia atď.)	8	23
4. PREPRAVA – „ČIERNY PASAŽIER“	4.1 Vybavenie na rybolov	6	20
	4.2 Kontajner/voľne ložený tovar	2	3
	4.3 „Čierni pasažieri“ v lietadle alebo na ňom	1	1
	4.4 „Čierni pasažieri“ na lodi/člne (okrem balastovej vody a hniloby trupov)	3	14
	4.5 Stroje a zariadenie	3	17
	4.6 Ľudia a ich batožina/vybavenie (predovšetkým v cestovnom ruchu)	1	7
	4.7 Organický obalový materiál, predovšetkým obaly z dreva	1	1
	4.8 Balastová voda z lodí/člnov	5	7
	4.9 Hniloba trupov lodí/člnov	4	8
	4.10 Dopravné prostriedky (automobil, vlak…)	4	12
	4.11 Iné dopravné prostriedky	1	1
5. KORIDOR	5.1 Prepojené vodné cesty/povodia/moria	6	35
	5.2 Tunely a pevninské mosty	–	–
6. SPONTÁNNE ROZŠIROVANIE SA	5.3 Prirodzené cezhraničné rozširovanie inváznych nepôvodných druhov introdukovaných prostredníctvom prienikových ciest 1 až 5	8	45

Tabuľka 1: *Kategorizácia prienikových ciest použitá pri podávaní správ, počet členských štátov, ktoré identifikovali jednotlivé prienikové cesty ako prioritu, a počet inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie, ktoré sú relevantné pre každú z týchto prienikových ciest.*

2.6. Článok 14. Systém dohľadu

V článku 14 sa vyžaduje, aby členské štáty zaviedli systém dohľadu, ktorým sa zbierajú a zaznamenávajú údaje o výskyte inváznych nepôvodných druhoch vzbudzujúcich obavy Únie v životnom prostredí.

Do 31. marca 2021 takýto systém zaviedlo 24 členských štátov, pričom často stavali na existujúcich systémoch vrátane systémov odvodených z iných právnych predpisov EÚ. Vo veľmi málo prípadoch bol vytvorený nový systém dohľadu. Systémy niekoľkých členských štátov sú prepojené s občianskou vedou, pričom niektoré systémy sa spoliehajú takmer výlučne na občiansku vedu. Niektoré členské štáty zahŕňajú aj informácie od zainteresovaných strán (poľnohospodárov, lesníkov, poľovníkov, rybárov, mimovládnych organizácií na ochranu prírody atď.). V júni 2021 začala Komisia postupy proti trom členským štátom za to, že nezaviedli systém dohľadu.

V oznámenom rozšírení inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie sa zistili určité medzery a nezrovnalosti. Správy ukázali značné rozdiely v počte druhov, ktoré v pohraničných regiónoch zaznamenali susedné členské štáty (pozri obrázok 5). To naznačuje, že: i) skutočné rozšírenie niektorých inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie stále nie je úplne známe a ii) najmenej do roku 2018, keď sa tieto záznamy zozbierali, systémy dohľadu nepokrývali dostatočne všetky invázne nepôvodné druhy vzbudzujúce obavy Únie ani všetky vnútroštátne územia.

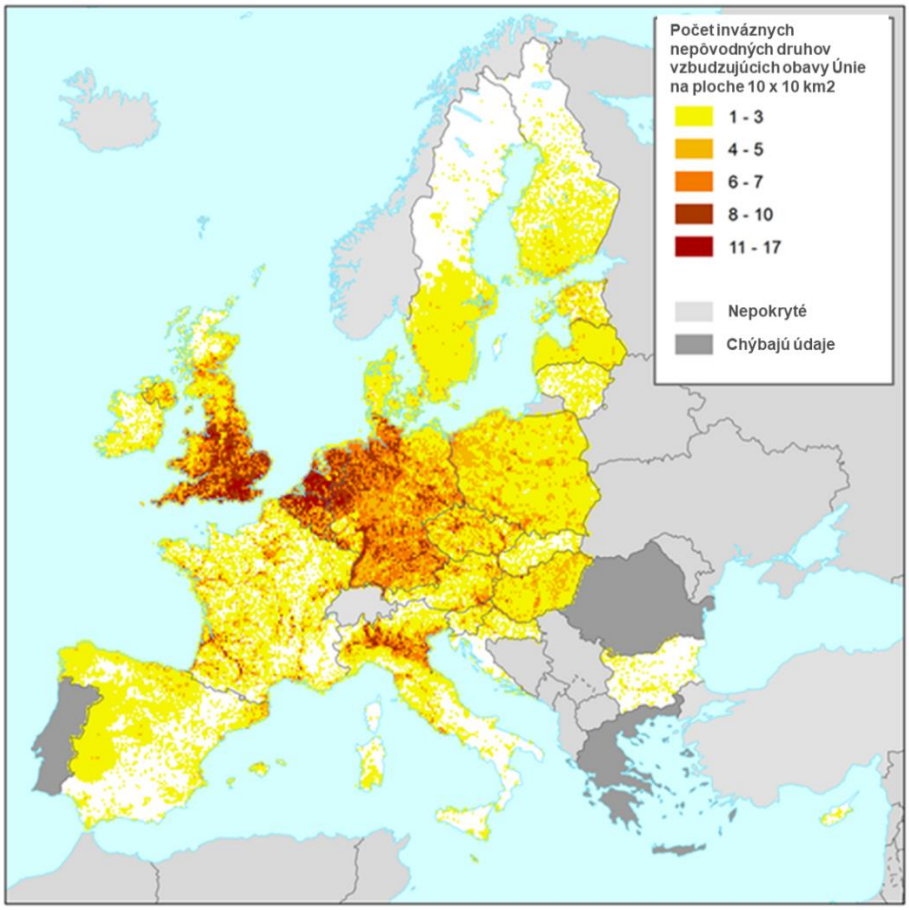

Obrázok 5: *Počet inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie zo 48 druhov, na ktoré sa vzťahujú správy z roku 2019, na oblasť 10 × 10 km.*

2.7. Článok 15. Úradné kontroly

V článku 15 sa požaduje, aby členské štáty do 2. januára 2016 zaviedli plne funkčné štruktúry na vykonávanie úradných kontrol potrebných na zabránenie úmyselnej introdukcii inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie.

Do 31. marca 2021 zaviedlo tieto štruktúry 25 členských štátov. Tieto štruktúry zahŕňajú colné a/alebo rastlinolekárske/veterinárne služby. Po úradných kontrolách na hraniciach členské štáty oznámili, že zachytili iba niekoľko inváznych nepôvodných druhov.

Úplnosť štruktúr úradných kontrol sa v jednotlivých členských štátoch líši. Začlenením zoznamu Únie do systémov TARIC[23] a TRACES[24] sa uľahčili kontroly dokumentácie. Zdá sa však, že iba niekoľko členských štátov vykonáva špecializované analýzy rizík a fyzické kontroly. Mnoho členských štátov bude musieť lepšie vysvetliť rozdelenie zodpovedností medzi rôzne zúčastnené orgány, a to aj v rámci programov spolupráce, výmeny informácií a odbornej prípravy. V júni 2021 začala Komisia postupy proti dvom členským štátom za to, že nevykonávali článok 15.

[23] Integrovaný sadzobník Európskej únie.

[24] Obchodný kontrolný a expertný systém.

2.8. Články 16 a 17. Oznámenia o včasnom zistení a rýchla eradikácia v ranej fáze invázie

Podľa článku 16 musia členské štáty oznámiť Komisii objavenie sa inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie, ktorých výskyt bol dovtedy neznámy, alebo opakované objavenie sa inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie potom, čo bola nahlásená ich eradikácia. Podľa článku 17 tieto členské štáty musia: i) prijať opatrenia na rýchlu eradikáciu; ii) oznámiť tieto opatrenia Komisii a iii) informovať ostatné členské štáty.

Od prijatia prvého zoznamu Únie v júli 2016 do 31. marca 2021 Komisiu informovalo 19 členských štátov (vrátane Spojeného kráľovstva až do jeho vystúpenia z EÚ) prostredníctvom špecializovaného systému oznamovania[25] o 135 prípadoch včasného zistenia, ktoré sa týkali 34 druhov zo 66 inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie. Z toho v 57 prípadoch bola v oznámeniach potvrdená rýchla eradikácia, v 42 prípadoch sa vynakladalo úsilie, v piatich prípadoch zatiaľ neboli prijaté žiadne opatrenia a v jednom prípade sa členský štát rozhodol uplatniť manažmentové opatrenia v súlade s článkom 18 (výnimky z povinnosti rýchlej eradikácie). V 30 prípadoch členské štáty usúdili, že sa rýchlu eradikáciu nepodarilo dosiahnuť. Väčšina predložených oznámení o včasnom zistení – spolu 43 oznámení – sa týkala sršňa ázijského (*Vespa velutina nigrithorax*).

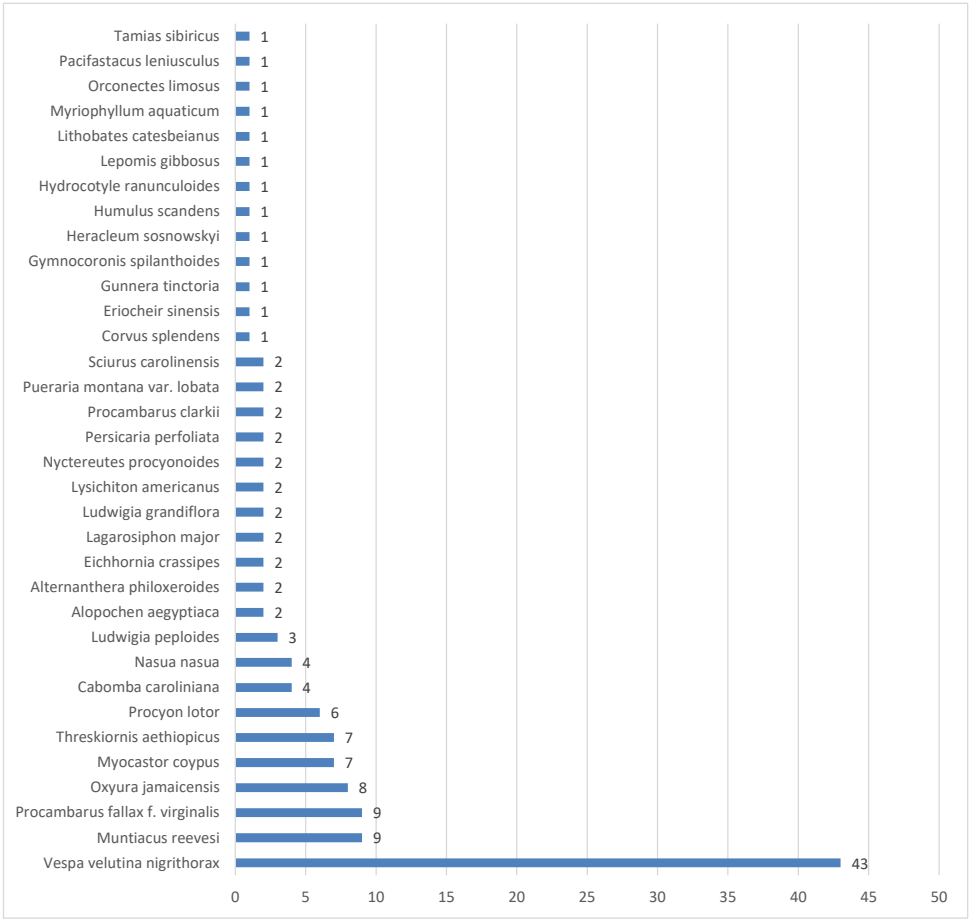

Obrázok 6: *Oznámenia o včasnom zistení podľa inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie od júla 2016 do marca 2021. Čísla zahŕňajú viacnásobné oznámenia týkajúce sa rovnakého druhu v jednotlivých členských štátoch.*

[25] NOTSYS: https://easin.jrc.ec.europa.eu/notsys/.

2.9. Článok 19. Manažmentové opatrenia

V článku 19 sa vyžaduje, aby členské štáty uplatňovali účinné manažmentové opatrenia na inváz ne nepôvodné druhy vzbudzujúce obavy Únie, ktoré sú na ich území značne rozšírené. Tieto opatrenia sa musia zameriavať na eradikáciu, kontrolu populácie alebo zamedzenie šírenia inváznych nepôvodných druhov.

V prípade 23 členských štátov sa oznámilo, že od júla 2016 do decembra 2018 sa uplatňovali manažmentové opatrenia na inváz ne nepôvodné druhy vzbudzujúce obavy Únie, ktoré sa vyskytovali na ich území. Oznámilo sa 634 rôznych manažmentových opatrení týkajúcich sa 41 druhov zo 43 inváznych nepôvodných druhov, ktoré boli v danom období zaradené do zoznamu Únie a vyskytovali sa v Únii. Niektoré členské štáty vypracovali opatrenia pre každú konkrétnu populáciu druhov na svojom území, zatiaľ čo iné prijali opatrenia pre celkovú populáciu na svojom území.

Podľa správ viedlo 6 % manažmentových opatrení k eradikácii, 21 % viedlo k zníženiu cieľovej populácie, 14 % neviedlo k žiadnej zmene v cieľovej populácii, v 17 % bol zaznamenaný nárast cieľovej populácie napriek manažmentovým opatreniam a 42 % opatrení prinieslo nejasné výsledky. Zo správ takisto vyplýva značné úsilie o pochopenie a zmiernenie vplyvu manažmentových opatrení na necieľové druhy.

2.10. Článok 25. Systém na podporu informácií

Systém na podporu informácií, ktorý vytvorila Komisia s cieľom pomôcť pri vykonávaní nariadenia o inváznych nepôvodných druhoch, zahŕňa:

- Európsku informačnú sieť zhromažďujúcu údaje o cudzích druhoch[26], ktorá umožňuje ľahký prístup k vedeckým informáciám a priestorovým údajom približne o 14 000 nepôvodných druhoch vyskytujúcich sa v Európe,

- Európsky systém oznamovania nepôvodných druhov[27], ktorý umožňuje členským štátom oznámiť Komisii včasné zistenia inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie a prijaté opatrenia na ich rýchlu eradikáciu a zároveň o nich informovať ostatné členské štáty.

2.11. Zvyšovanie povedomia

Väčšina členských štátov sa snažila informovať verejnosť o vplyve inváznych nepôvodných druhov a potrebe túto problematiku riešiť predovšetkým vytvorením alebo zlepšením špecializovaných webových sídiel. Členské štáty takisto realizovali kampane na zvýšenie povedomia širokej verejnosti alebo konkrétnych častí verejnosti (zainteresovaných strán, mladých ľudí, škôl atď.), pričom využili rôzne prostriedky (články v novinách a časopisoch, tlačové správy, informačné bulletiny, rozhlasové a televízne programy, výstavy v múzeách, konferencie, verejné prieskumy, mobilné aplikácie o občianskej vede a propagáciu kódexov správania). V mnohých členských štátoch sa informovala verejnosť aj mimovládne organizácie, súkromný sektor, vzdelávacie inštitúcie a ďalšie združenia, ktorých sa týka problematika inváznych nepôvodných druhov alebo sa jej venujú.

[26] EASIN: https://easin.jrc.ec.europa.eu/easin.

[27] NOTSYS: https://easin.jrc.ec.europa.eu/notsys.

Komisia zvyšuje povedomie o inváznych nepôvodných druhoch prostredníctvom vyhradeného webového sídla[28] (platformy EASIN zahŕňajúcej šírenie vedeckých poznatkov, online vzdelávanie a obsah sociálnych médií) a aplikácie občianskej vedy pre smartfóny – *Invasive Alien Species in Europe* (Inázne nepôvodné druhy v Európe)[29]. Prebiehajúce projekty majú za cieľ: i) zlepšiť porozumenie a komunikáciu medzi kľúčovými sektormi a príslušnými orgánmi, ktoré sa zaoberajú inváznymi nepôvodnými druhmi[30] a ii) podporovať humánny manažment inváznych nepôvodných druhov patriacich medzi stavovce[31]. Komisia takisto vypracovala podklady, ktoré majú členským štátom pomôcť vykonávať nariadenie o inváznych nepôvodných druhoch (napr. príručky na podporu identifikácie inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie, úradných kontrol alebo systémov dohľadu a príručku na vysvetlenie kategórií prienikových ciest introdukcie nepôvodných druhov vymedzených Dohovorom o biologickej diverzite).

2.12. Náklady na vykonávanie, prínosy a financovanie

V prípade 19 členských štátov sa poskytol určitý odhad nákladov na zabezpečenie súladu s nariadením o inváznych nepôvodných druhoch v rokoch 2015 – 2018. Tieto náklady sa pohybujú od 17 000 EUR do 40 miliónov EUR na členský štát. Celkové odhadované náklady vo všetkých členských štátoch dosahujú počas štvorročného obdobia približne 75 miliónov EUR. Väčšina odhadov pokrýva manažment a opatrenia na zvýšenie povedomia, niektoré však zahŕňajú aj personálne a iné náklady. Keďže tieto odhady nepokrývajú rovnaké kategórie nákladov a majú rôzne obmedzenia, ich porovnávanie nemá význam.

Väčšina členských štátov sa domnievala, že vykazované náklady sú v porovnaní so skutočnými nákladmi podhodnotené. Členské štáty väčšinou neboli schopné vyčísliť celkové náklady, pretože vykonávacie činnosti majú na starosti verejné orgány v rámci svojej práce alebo kapacity (napr. pokiaľ ide o úradné kontroly a systémy dohľadu). Niektoré činnosti navyše vykonáva mnoho rôznych aktérov na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni, čo sťažuje porovnanie všetkých nákladov. Manažmentové opatrenia sú často súčasťou činností, ktoré presahujú rámec inváznych nepôvodných druhov zo zoznamu a zaoberajú sa inváznymi nepôvodnými druhmi alebo obnovou prírody vo všeobecnosti, čo veľmi sťažuje určenie nákladov spojených s vykonávaním samotného nariadenia o inváznych nepôvodných druhoch.

Náklady znášajú aj hospodárske odvetvia, ktoré musia prispôsobiť svoje činnosti (napr. obchodníci so spoločenskými zvieratami a v záhradníckom sektore, ktorí musia prestať obchodovať s inváznymi nepôvodnými druhmi vzbudzujúcimi obavy Únie, a zoologické záhrady, ktoré musia prijať opatrenia na zabezpečenie toho, aby exempláre neunikli a nerozmnožovali sa).

Odhad prínosov je náročný, prinajmenšom z finančného hľadiska. Medzi prínosy patrí zamedzenie nepriaznivého vplyvu na biodiverzitu, ľudské zdravie [napr. popáleniny pokožky spôsobené boľševníkom obrovským (*Heracleum mantegazzianum*)] a hospodárstvo (napr. poškodenie infraštruktúry) v dôsledku predchádzania novým introdukciám a manažmentu existujúcich populácií inváznych nepôvodných druhov

[28] https://ec.europa.eu/environment/nature/invasivealien/index_en.htm.
[29] https://easin.jrc.ec.europa.eu/easin/CitizenScience/BecomeACitizen.
[30] https://www.adelphi.de/en/project/invasive-alien-species-improving-understanding-and-communication.
[31] https://www.iucn.org/regions/europe/our-work/biodiversity-conservation/invasive-alien-species/humane-management-vertebrate-ias.

vzbudzujúcich obavy Únie. Nedávne štúdie[32] potvrdzujú predpoklad uvedený v posúdení vplyvu nariadenia o inváznych nepôvodných druhoch[33], že náklady v prípade nečinnosti alebo opatrení prijatých so značným oneskorením jasne prevyšujú náklady na čo najskoršie vyriešenie problematiky inváznych nepôvodných druhov. Dôvodom je, že náklady na odstránenie škôd a náklady na manažment majú tendenciu sa v priebehu času podstatne zvyšovať.

Aj keď eradikácia alebo zamedzenie šírenia inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie boli do určitej miery úspešné (pozri oddiely 2.8. a 2.9.), je predčasné v tejto súvislosti hodnotiť celkový vplyv nariadenia o inváznych nepôvodných druhoch. V roku 2013 bolo vypracované základné rozšírenie druhov zo zoznamu zodpovedajúce času prijatia zoznamu Únie[34]. Prvé rozšírenie oznámené členskými štátmi zodpovedá najlepším dostupným poznatkom v čase čo najbližšie k 31. decembru 2018. Povinnosti súvisiace s manažmentom sa však na prvý zoznam Únie a jeho prvú aktualizáciu vzťahovali iba od februára 2018, respektíve od februára 2019. Porovnanie medzi základným rozšírením a oznámenými rozšíreniami podľa očakávania neodhalilo žiadnu významnú zmenu[35]. Zmysluplnejšie porovnanie je možné vykonať na základe druhého rozšírenia, ktoré sa má oznámiť v roku 2025. Ďalším meradlom úspechu by bolo znateľné zníženie tlaku, ktorý vyvíjajú inváznе nepôvodné druhy na chránené druhy a biotopy. Takéto trendy sú však veľmi pomalé a neočakáva sa, že budú zmerané skôr ako v roku 2030.

Členské štáty oznámili, že prijaté opatrenia boli financované z vnútroštátnych/miestnych zdrojov a finančných prostriedkov EÚ, najmä z Programu pre životné prostredie a ochranu klímy a Kohézneho fondu EÚ. Mnoho členských štátov, najmä tie, ktoré sa najviac spoliehajú na financovanie z prostriedkov Únie, uviedlo nedostatok zdrojov ako jeden z hlavných dôvodov oneskorenia pri vykonávaní určitých ustanovení.

2.13. Problémy pri vykonávaní

Týmto preskúmaním sa identifikovali niektoré problémy a oblasti na zlepšenie, ktoré sú uvedené ďalej v texte.

- Úplné vykonávanie nariadenia o inváznych nepôvodných druhoch sa stále nedosiahlo, pretože väčšina členských štátov ešte nezaviedla akčné plány na riešenie problematiky prioritných prienikových ciest. Okrem toho v mnohých členských štátoch existuje priestor na zlepšenie komplexnosti pokrytia systémov dohľadu a štruktúr úradnej kontroly.
- Neistota v súvislosti s potenciálnym vplyvom alebo hospodárskym významom určitých druhov môže brániť ich zaradeniu do zoznamu Únie, čím sa znižuje vplyv nariadenia o inváznych nepôvodných druhoch. Napriek tomu nariadenie o inváznych nepôvodných druhoch obsahuje ustanovenia (núdzové opatrenia a väčšia regionálna spolupráca), ktorými by sa mohla riešiť problematika druhov predstavujúcich bezprostredné riziká a druhov hospodárskeho významu. Členské

[32] Pozri Cuthbert R. N. a ďalší, „Global economics of aquatic invasive alien species“ (Globálna ekonómia inváznych nepôvodných vodných druhov), *Science of the Total Environment* 775 (2021) 145238. https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2021.145238; Ahmed D. A. a ďalší, „Managing biological invasions: the cost of inaction“ (Riadenie biologických inváziií: náklady spojené s nečinnosťou), *Biological invasions* (2021). V revízii. DOI: 10.21203/rs.3.rs-300416/v1.

[33] SWD(2013) 321 final.

[34] https://easin.jrc.ec.europa.eu/easin/Documentation/Baseline.

[35] https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC123170.

štáty však tieto ustanovenia nepoužili a nariadenie o inváznych nepôvodných druhoch neposkytuje Komisii právo ich iniciovať.

- Medzi členskými štátmi existuje priestor na väčšiu koordináciu, pretože: i) zoznamy inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich vnútroštátne obavy obsahujú niektoré spoločné druhy; ii) priority manažmentových opatrení a úsilie sa medzi susednými krajinami líšia a iii) členské štáty identifikovali veľmi odlišné prioritné prienikové cesty, ktoré je potrebné riešiť.
- Skutočnosť, že zoznam Únie je prioritným zoznamom, do ktorého možno druhy pridať iba vtedy, keď je k dispozícii dostatok dôkazov, znamená, že zo svojej podstaty nemôže zahŕňať všetky inváz ne nepôvodné druhy.
- Nedostatok finančných prostriedkov na riešenie problematiky inváznych nepôvodných druhov je aj naďalej prekážkou pre mnohé členské štáty. Finančné prostriedky EÚ preto zostávajú dôležitým doplnkom vnútroštátneho financovania z rôznych zdrojov (napr. Európsky fond pre námorný rybolov a akvakultúru v prípade inváznych nepôvodných druhov v morskom prostredí, Horizont Európa na financovanie príslušného výskumu, spoločná poľnohospodárska politika na manažment príslušných inváznych nepôvodných druhov atď.) s cieľom dosiahnuť úplné a účinné vykonávanie.
- Nedostatok administratívnych kapacít, najmä na miestnej a regionálnej úrovni, je ďalším významným problémom v niekoľkých členských štátoch. Prejavuje sa to v schopnosti prevádzkovať dostatočné systémy dohľadu až po schopnosť stanoviť priority a vykonávať intervencie [vrátane: i) prípravy a vykonávania akčných plánov; ii) riadenia potrebných verejných konzultácií a zvládania konfliktu v prípade, že k nemu dôjde (napr. so skupinami zainteresovaných strán, ktoré nesúhlasia so zaradením do zoznamu alebo s manažmentovými opatreniami)].
- Existujú medzery v poznatkoch, najmä pokiaľ ide o: i) metódy dokumentovania nákladov a prínosov riešenia problematiky inváznych nepôvodných druhov; ii) dôsledky zmeny klímy na udomácnenie a šírenie inváznych nepôvodných druhov a iii) nové metódy manažmentu inváznych nepôvodných druhov, najmä opatrenia zamerané na široké spektrum taxónov inváznych nepôvodných druhov na úrovni prienikových ciest.

3. ZÁVER

Vzhľadom na to, že lehoty na splnenie rôznych povinností vyplývajúcich z nariadenia o inváznych nepôvodných druhoch sa uplatňovali postupne od prijatia prvého zoznamu Únie v júli 2016 do júla 2019, je predčasné vyvodzovať závery o väčšine aspektov nariadenia o inváznych nepôvodných druhoch. Z tohto dôvodu Komisia nedoplnila túto správu legislatívnym návrhom na zmenu nariadenia o inváznych nepôvodných druhoch. Ďalšie informácie, na základe ktorých sa rozhodne o potrebe takéhoto návrhu, budú zozbierané z ďalších správ členských štátov, ktoré predložia v roku 2025.

Hoci sa vykonávanie nariadenia o inváznych nepôvodných druhoch ukazuje vo viacerých ohľadoch ako náročné, už začína plniť svoje ciele. Týmto prvým preskúmaním sa identifikujú niektoré významné úspechy uvedené ďalej v zarážkach.

- Nariadením o inváznych nepôvodných druhoch sa vytvoril ucelený rámec na riešenie problematiky inváznych nepôvodných druhov na úrovni EÚ. Priviedlo to väčšinu členských štátov k vytvoreniu systému dohľadu a vykonávaniu úradných kontrol týkajúcich sa týchto druhov. Napriek veľmi krátkemu obdobiu

skutočného úplného vykonávania existujú náznaky, že obmedzenia (napr. odstránenie druhov z obchodu), včasné zistenie/rýchla eradikácia a manažment značne rozšírených druhov prinášajú výhody.

- Ustanovenia o zozname inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie sa osvedčili ako účinné a umožňujú pravidelné aktualizácie zoznamu. Z počtu oznámení o včasnom zistení a prijatých manažmentových opatreniach vyplýva, že invázne nepôvodné druhy zo zoznamu sú relevantné pre väčšinu členských štátov.
- Informácie o inváznych nepôvodných druhoch vyskytujúcich sa v Európe sú teraz centralizované a kompletnejšie než kedykoľvek predtým. Sú zavedené nové mechanizmy podávania správ a varovania pred novými spozorovaniami druhov.
- Nariadenie o inváznych nepôvodných druhoch viedlo k zvýšeniu povedomia o probléme inváznych nepôvodných druhov, a to aj medzi širokou verejnosťou.

Nariadenie o inváznych nepôvodných druhoch je dobre načasovaným právnym predpisom. Očakáva sa, že predpokladaný nárast celosvetového obchodu a cestovania spolu so zmenou klímy zvýšia introdukciu a udomácnenie inváznych nepôvodných druhov. To môže viesť k väčšiemu nepriaznivému vplyvu na biodiverzitu a ekosystémy, ľudské zdravie a hospodárstvo. Môže to spôsobiť aj zvýšenie súvisiacich nákladov[36]. Je potrebné zintenzívniť úplné vykonávanie nariadenia o inváznych nepôvodných druhoch, ako aj vykonávanie ďalších príslušných právnych predpisov a medzinárodných dohôd. Ide o záväzok prijatý v rámci stratégie EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030[37].

[36] Pozri napr. Diagne C. a ďalší (2021), „High and rising economic costs of biological invasions worldwide“ (Vysoké a rastúce hospodárske náklady na biologické inváznie na celom svete), *Nature*. https://doi.org/10.1038/s41586-021-03405-6.

[37] COM(2020) 380.